

UTÓSZÓ

A 2017. június 14-16. között Cegléden megrendezett XXXII. Magyar Operációkutatási Konferenciához kapcsolódóan az *Alkalmazott Matematikai Lapok* két kötetet jelentet meg. Az *Alkalmazott Matematikai Lapok* szerkesztőbizottságának vezetői a különszámok gondozására vendégszerkesztőket kértek fel Bozóki Sándor, Fleiner Tamás, Illés Tibor és Tasnádi Attila személyében.

A jelenlegi első kötettel Prékopa András emléke előtt tisztelgünk. A kötet szerzői Prékopa András tanítványai és/vagy munkatársai, valamint a konferencia plenáris előadói.

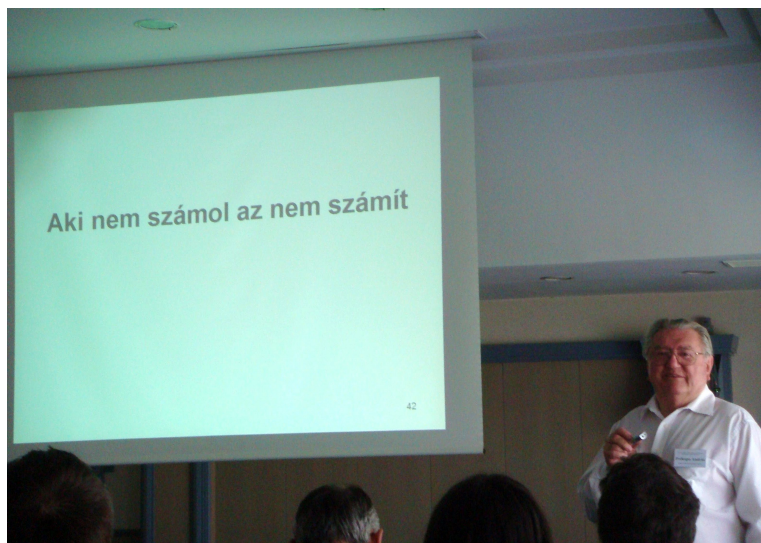
Szász Domokos, aki Prékopa András vezetésével készítette el egyetemi tanulmányait lezáró diplomamunkáját, nagyon személyes hangvételű írásban emlékezik vissza az 1960-as évek elejére, Prékopa András hatására és a diplomamunkájának a szakmai összefüggéseire.

Prékopa András számára a személyes kutatáson túl a csapatépítés, az operációkutatás magyarországi műhelyeinek a megerősítése, elfogadtatása mindig is cél volt. Kéziratban maradt írásában erről a tevékenységről emlékezik meg érdekes, nem mindenki számára ismert tények és adatok felsorolásával. Valószínűleg jó kiindulási pontot adva a magyar operációkutatás közelmúltját kutatni vágyók számára.

Prékopa András mindig is fontosnak tartotta a magyarság egységét, így számára természetes volt a határon túli magyarok szakmai segítése. Nem meglepő, hogy komolyan kötődött Erdélyhez, és mindig is igyekezett szakmai kapcsolatokat kiépíteni erdélyi magyar matematikusokkal. Kolumbán József nagyon sok érdekes részletet elevenít fel Prékopa András és az erdélyi matematikusok kapcsolatáról.

Prékopa András iskola teremő tevékenységét és a magyar operációkutatás fejlődését járja körül Komáromi Éva visszaemlékezésében. Komáromi Éva cikke sokkal többről szól, mint ahogyan a címe és alcíme alapján képzelnénk. Rendszerezi, összegzi a magyar operációkutatás első félidejét, ahogyan ő írja, nagyon sok adatot szolgáltatva tömören azok számára, akik majd a magyar operációkutatás fejlődésének részleteit szeretnék kifejteni. Talán már valamelyik következő *Alkalmazott Matematika Lapban* vagy Magyar Operációkutatási Konferencián.

A történeti visszaemlékezéseket életszerűbbé tevő fényképeket Prékopa Andrásné Széchenyi Kinga, Kolumbán József és Hujter Mihály tették közölhetővé a számunkra.

Prékopa András plenáris előadást tart a XXIX. Magyar Operációkutatási Konferencián, Balatonőszödön, 2009 júniusában. Fotó: Hujter Mihály.

Alapvetően fontos egy közösség életében, hogy megemlékezzen díjazottjairól, kiemelkedő teljesítményt nyújtó kollégáiról, a szakmai közösségért dolgozókról. Komlósi Sándort a Magyar Operációkutatási Társaság 2016-ban Egerváry Jenő emlékéremmel tüntette ki. A díj átadására csak 2017-ben, a XXXII. Magyar Operációkutatási Konferencián került sor, Cegléden. Az Alkalmazott Matematika Lapok különszámának szerkesztői úgy gondolták, hogy ebből az alkalomból felkérjük Komlósi Sándort egy összefoglaló dolgozat írására, amely egy-egy számára fontos és mások számára is érdekes területet dolgoz fel. A különszám szerkesztői csak remélni tudják, hogy hagyományt teremtenek, és évről-évre olvashatunk majd érdekes összefoglaló cikkeket az újabb és újabb Egerváry díjazottak tollából.

Szántai Tamás megvizsgálta, hogy egy együttes valószínűséggel korlátozott sztochasztikus programozási feladat optimum értékében mekkora változásokat eredményezhet, ha megváltozik az együttes valószínűségeloszlás típusa, az összes első és második momentum (várható érték, szórás, korreláció) változatlanlansága mellett.

Prékopa András nemcsak a magyar operációkutatásért tett sokat, hanem a szocializmus évei alatt számos szocialista országból jövő fiatal tehetséget segített hozzá érdekes kutatási témához és kiváló munkakörülményekhez. Közülük többen nemzetközi karriert futottak be, mint például Dinh The Luc, a többcélfüggvényes optimalizálás világhírű szakértője. Mások a magyarországi szakmai körökben találták meg szakmai érvényesülésük lehetőségét. Közéjük tartozik Monhor Davaadorzsín, aki a PERT-modell valószínűségi aspektusait tárgyaló munkával emlékezik meg témavezetőjéről.

Mádi-Nagy Gergely mint az egyik utolsó Magyarországon PhD-fokozatot szerzett Prékopa-tanítvány, a többváltozós diszkrét momentum problémákról írt egy izgalmas összefoglaló dolgozatot, amelyik alapján nagyon is úgy tűnik, hogy a magyar operációkutatók, Prékopa András tetten érhető hatására, komoly eredményekkel gazdagították ezt a területet.

Fleiner Tamás a stabil párosításokat és azok általánosításait vizsgálva bemutatja, hogy egy, az egyetemi felvételi problémából származó feladat megoldásának milyen szerteágazó következményei vannak, és maga a feladat milyen váratlan módon kapcsolódik Knaster és Tarski egy méltatlanul elhanyagolt fixponttételéhez.

Illés Tibor és Molnár-Szipai Richárd a folyamalgoritmusból származó címkézésses technikát és annak továbbfejlesztését mutatja be, és alkalmazza ezt különböző pivot algoritmusokban. Kiderül, hogy az MBU-algoritmus megfelelő címkézési technika alkalmazásával polinomidejűvé tehető. Egy konkrét – a mozdony hozzárendelési – feladaton végzett számítások illusztrálják a munkát.

Mellár Tamás, a 2017. évi Krekó Béla-díj nyertese bemutatja a hiszterézis közgazdasági alkalmazásait, foglalkozik a potenciális kibocsátás és a hiszterézis kapcsolatával.

Végezetül szeretnénk felsorolni, hogy az elmúlt időszakban az operációkutatási szakmai közösség milyen cikkekkel, kötetekkel és eseményekkel emlékezett meg Prékopa Andrásról, a kutatóról, tanárról és iskolateremtő egyéniségről:

- Boros Endre, Maros István: *Megemlékezés - Prékopa András 1929-2016*, Magyar Tudomány **178.** évf. **4.** szám (2017) 497-500.¹
- Deák István, Szántai Tamás: *Emlékezés professzor Prékopa András akademikusra, halálának első évfordulóján*, Magyar Tudomány **178.** évf. **12.** szám (2017) 1599-1605.²
- Az Acta Polytechnica Hungarica folyóirat a 2018-ban megjelent **15.** évf. **1.** kötetével tisztelgett Prékopa András emléke előtt.³
- Az Annals of Operations Research folyóirat *Stochastic Modeling and Optimization in Memory of András Prékopa* címmel különszámot jelentet meg Boros Endre, Michael Katehakis és Andrzej Ruszczyński szerkesztésével.^{4 5}
- A 2016-ban Esztergomban megrendezett *VOCAL Optimization Conference: Advanced Algorithms* konferencia 4 szekcióval tisztelgett Prékopa András emléke előtt.

¹<http://www.matud.iif.hu/2017/04/13.htm>

²<http://www.matud.iif.hu/MaTud-2017-12.pdf>

³<http://www.uni-obuda.hu/journal/Preface%5F80.pdf>

⁴<http://rutcor.rutgers.edu/CfP%20Andras%20Prekopa.pdf>

⁵<https://link.springer.com/journal/volumesAndIssues/10479>

- *In Memoriam Andras Prekopa (1929-2016)* címmel emlékezik az Institute of Operations Research and the Management Sciences (INFORMS) OR/MS Today Vol. **43** No. **5** cikke.⁶
- 2014-ben Prékopa András kapta az INFORMS President's Award kitüntetését, amelyről az INFORMS OR/MS Today Vol. **41** No. **6** *Prékopa garners INFORMS President's Award* című cikke számolt be.⁷
- Prékopa András 80. születésnapjára az Annals of Operations Research folyóirat különszámot jelentetett meg *Stochastic modeling and optimization* címmel, Vol. **200** No. **1** (2012).^{8 9}
- Prékopa András 75. születésnapjára az Alkalmazott Matematikai Lapok **21.** évf. (2004) 181-214. o. cikke jelent meg.¹⁰
- 2003-ban Prékopa András kapta az EURO Gold Medalt.¹¹
- Prékopa András életrajza 1992-ben: Szigma, **23.** évf. **3-4.** szám (1992) 119-124. oldal.¹²

Bozóki Sándor
 Fleiner Tamás
 Illés Tibor
 Tasnádi Attila

Az Alkalmazott Matematika Lapok szerkesztősége ezúton is köszöni Bozóki Sándornak, Fleiner Tamásnak, Illés Tibornak és Tasnádi Attilának, hogy e különszám vendég szerkesztőiként segítettek a szám elkészültében.

Fleiner Tamás és Illés Tibor rövid életrajzai a kötetben megjelenő saját cikkeik után olvashatóak.

⁶<https://www.informs.org/ORMS-Today/Public-Articles/October-Volume-43-Number-5/INFORMS-News-In-Memoriam-Andras-Prekopa-1929-2016>

⁷<https://www.informs.org/ORMS-Today/Public-Articles/December-Volume-41-Number-6/Prekopa-garners-INFORMS-President-s-Award>

⁸Előszó (1-2. o.): <https://link.springer.com/article/10.1007/s10479-012-1209-z>

⁹Tudományos munkásság összefoglalása (3-7. o.): <https://link.springer.com/article/10.1007/s10479-012-1210-6>

¹⁰<http://real-j.mtak.hu/461/1/ALKMAT%5F21.pdf>

¹¹<https://www.euro-online.org/media%5Fsite/bulletins/bulletin%5FJan30%5F2004.pdf> (3-4. oldal)

¹²<http://www.sigma.ktk.pte.hu/index.php/letoltesek/1992-xxiii-evfolyam-3-4/tarsasagi-hirek-a-magyar-operaciokutatasi-tarsasag-eletoel/let%C3%B6lt%C3%A9s>

Bozóki Sándor 1978-ban született Kiskunmajsán. Az ELTE alkalmazott matematikus mesterszakán 2001-ben, majd matematika tanári szakán 2003-ban végzett. PhD-fokozatát a Budapesti Corvinus Egyetemen szerezte 2006-ban Rapcsák Tamás témavezetése mellett.

2001 óta tagja az MTA SZTAKI Operációkutatás és Döntési Rendszerek Kutatócsoportjának (2007 óta tudományos főmunkatárs), és szintén 2001 óta oktat a Budapesti Corvinus Egyetem MTA SZTAKI-ba kihelyezett Gazdasági Döntések Tanszékén, majd 2006 óta az Operációkutatás és Aktuáriustudományok Tanszékén (2012

óta egyetemi docens). Vendégoktatóként oktat, ill. oktatott a CEU-n, az ELTE-n és a BME-n is.

Az MTA Matematikai Tudományok Osztálya Operációkutatási Tudományos Bizottságának titkára, valamint szerkesztőbizottsági tag az Alkalmazott Matematikai Lapok és a Society and Economy in Central and Eastern Europe folyóiratokban.

Fő kutatási területei a többszemponútú döntési modellek és a kapcsolódó optimalizálási feladatok, valamint a többváltozós polinomrendszerek. 30 cikkére több mint 300 független hivatkozás ismert.

BOZÓKI SÁNDOR

MTA SZTAKI

e-mail: bozoki.sandor@sztaki.mta.hu

Tasnádi Attila 1969-ben született, okleveles közgazda (BCE-GTK, 1993), okleveles programtervező matematikus (ELTE-TTK, 1997), PhD (BCE, 2000), dr. habil. (BCE 2009) és MTA doktor (2013).

Elismerései: Bolyai János Kutatási ösztöndíj, Farkas Gyula-émlékdíj, Bolyai-plakett, MTA „Lendület” kutatócsoportvezető, Rapcsák Tamás-díj és PADS vezető kutató. A BCE-en egyetemi tanár, egy évet volt posztdoktorandusz a Bonni Egyetemen. Kutatási területei az oligopol játékok és a társadalmi választások elmélete.

Három könyv, 31 angol nyelvű (ebből 25 WoS) és 10 magyar nyelvű szakcikk szerzője. Scopus szerinti hivatkozásainak száma 155, h-indexe 8.

A Society and Economy főszerkesztője.

TASNÁDI ATTILA

Budapesti Corvinus Egyetem

e-mail: attila.tasnadi@uni-corvinus.hu